

Seria Policy Brief cuprinde texte bazate pe surse publice. Opiniile exprimate reprezintă punctele de vedere ale autorilor.

Situația curentă din Afganistan: probleme foarte serioase pentru ISAF și NATO

Dr. Florin DIACONU,

CS II (CR II), DFE a IDR,

Conf. univ. dr., Facultatea de Științe Politice, UB

După mai bine de 11 ani de la începutul intervenției occidentale în Afganistan, această țară se află, la momentul actual, într-o situație *cu totul specială*. Este vorba de faptul că succesele (*tactice, operative*, precum și cele obținute la nivelul numit de literatura anglo-saxonă cu termenul de *theater strategy*¹⁾) notabile ale ISAF și ale forțelor afgane de securitate (armată plus poliție), ca și succesele deloc neglijabile ale efortului multianual de modernizare a țării, de creare a unei economii funcționale (la nivel local, regional/provincial și național), a unor structuri instituționale care să asigure, măcar în chip minimal, buna guvernare (ceea ce presupune inclusiv necesitatea de a asigura în mod constant un nivel acceptabil în ceea ce privește sănătatea publică și pregătirea școlară, precum și colectarea impozitelor) sunt intercalate, practic la fiecare pas, cu (și adesea *serios erodate* sau chiar *anulate* de) amenințări, riscuri și probleme *foarte* serioase, de *toate* tipurile. Cu aceste amenințări, riscuri și probleme se confruntă trei tipuri de actori ai scenei internaționale: *statul afgan* (care se află în plin proces de tranziție de la o stare generală de avansată ineficiență pe care o numim *stat eșuat*²⁾ la starea pe care o putem numi stat în rapid proces de modernizare, măcar parțial funcțional); *SUA* (unica superputere a lumii contemporane, aflată însă în starea pe care Paul Kennedy o numea încă de acum mai bine de două decenii „declin relativ”³⁾); și *NATO*, alianță politico-militară apărută acum mai bine de 60 de ani ca urmare a interesului mai multor state din Occident de a balansa / echilibra⁴⁾ puterea și expansiunea URSS, alianță care s-a transformat tot mai mult, în anii de după sfârșitul Războiului Rece, în organizație de securitate cu

¹ Pentru aceste trei din cele cinci straturi / elemente distincte ale strategiei, vezi Edward N. LUTTWAK, *Strategy: The logic of war and peace*, The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge (Massachusetts), and London, 1987, pp. 69-71

² Pentru o definiție compactă a tipului de realitate pe putem să o numim folosind conceptual de *failed state* / *stat eșuat*, vezi Graham EVANS, Jeffrey NEWNHAM, *Dicționar de relații internaționale englez-român*, Editura Universal Dalsi, București, 2001, p. 177

³ Paul KENNEDY, *The rise and fall of the great powers: Economic change and military conflict from 1500 to 2000*, Vintage Books, New York, 1989, pp. 514-535

⁴ Rolul politicii de echilibru / balansare (ca și al politicii de *bandwagoning* sau *aliniere*, care este exact opusul / inversul echilibrării) în apariția alianțelor politico-militare este explorat în mod amănunțit în Stephen M. WALT, *Originile alianțelor*, Editura Institutul European, Iași, 2008, pp. 57-75

responsabilități majore cel puțin la nivel emisferic. În Afganistan acționează de aproximativ zece ani ISAF (*International Security Assistance Force*), structură a cărei alcătuire și folosire a fost decisă încă din decembrie 2001, în cadrul Conferinței de la Bonn). Începând cu 11 august 2003, conducerea ISAF a fost asumată de NATO (după un număr de mandate în cadrul cărora conducerea ISAF era, la fiecare șase luni, preluată de o altă țară, în general o mare putere)⁵. Misiunea ISAF a fost, de la bun început, una alcătuită din mai multe componente, având ca nucleu central sprijinirea guvernului de la Kabul, prin „operațiuni în Afganistan menite să reducă atât capacitatea cât și voința insurgenței”, dar și prin „sprijinirea dezvoltării Forțelor Naționale de Securitate Afgane (ANSF)”, ca și prin „facilitarea îmbunătățirilor în ceea ce privește guvernanta, ca și dezvoltarea socio-economică pentru a genera un mediu sigur pentru o stabilitate sustenabilă care poate fi percepută de populație”⁶. Aducem aminte aici că, de la începutul misiunii lor în Afganistan, trupele din ceea ce este astăzi ISAF au înregistrat pierderi serioase în lupta cu insurgenții: până la începutul lui iulie 2012, nu mai puțin de 3.073 militari, în special ai țărilor occidentale, fuseseră uciși pe teatrul de operațiuni afgan (2.028 din SUA, 422 britanici, 158 canadieni, 87 francezi, 52 din Germania, 49 din Italia, 42 danezi, 36 polonezi, 34 spanioli, 32 australieni, 25 olandezi și alți 108 din alte contingente naționale)⁷.

Subliniem aici faptul că *România are interese direct legate de evoluțiile curente și de perspectivă din Afganistan; și aceasta pentru că România are interese de securitate și de apărare majore, legate în mod nemijlocit de NATO (și, deci, de ISAF, structură internațională a cărei conducere a fost asumată în urmă cu mulți ani de NATO)*. O prezentare oficială de pe site-ul MAE ne spune că „ISAF reprezintă prioritatea operațională cea mai importantă a NATO și, în același timp, este cea mai amplă operațiune Aliată din istoria Alianței Nord-Atlantice”, precum și că „o componentă esențială a strategiei pentru Afganistan a constituit-o extinderea ISAF pe toată suprafața Afganistanului, inclusiv prin echipele de reconstrucție provincială (PRT), promovând stabilitatea și reforma sectorului de securitate”. Aceeași prezentare de pe site-ul MAE subliniază și faptul „țara noastră este unul dintre contributorii importanți la ISAF (sublinierea noastră – Florin Diaconu). Participarea României la ISAF este fundamentată prin Hotărârea nr. 38 din 21 decembrie 2001 a Parlamentului României, care acordă Guvernului împuternicirea de a stabili forțele, mijloacele, finanțarea și condițiile în care se va asigura această participare”⁸. Rolul României în cadrul ISAF este într-adevăr unul notabil, fapt demonstrat chiar de statisticile oficiale ale Ministerului român al Apărării Naționale (MapN) și ale NATO. Așa de exemplu, conform datelor oferite de Ministerul Apărării Naționale, actualizate la 29 august 2012, cu câteva zile înainte de încheierea redactării textului de față, numărul total al

⁵ „History”, scurtă prezentare în grupul de texte intitulat „About ISAF”, pe site-ul oficial al ISAF, la adresa de Internet <http://www.isaf.nato.int/history.html>

⁶ „Mission”, prezentare în cadrul grupajului de texte intitulat „About ISAF”, text consultat pe site-ul oficial al ISAF, la adresa de Internet <http://www.isaf.nato.int/mission.html>

⁷ David CUTLER, „Factbox: Military deaths in Afghanistan”, știre Reuters publicată la 2 iulie 2012, la adresa de Internet www.reuters.com

⁸ Prezentarea intitulată „Participarea României la operațiunile și misiunile Alianței”, în cadrul grupajului de text intitulat „România în NATO”, din cadrul grupajului mai mare intitulat „Participarea României la misiuni internaționale”, din cadrul capitolului intitulat „Securitate internațională”, din cadrul setului de texte intitulat „Domenii de referință”, pe site-ul Ministerului afacerilor Externe (MAE), la adresa de Internet <http://www.mae.ro/node/1586>

militarilor români aflați actualmente în diverse teatre de operații era de 1.932. *Dintre aceștia, 1.763, respectiv în jur de 91 %, se aflau dislocați în Afganistan, în cadrul ISAF (alți 60 fiind în Kosovo, tot într-o misiune sub egida NATO, și alți 56 în Bosnia-Herțegovina, în cadrul EUFOR, misiune sub egida UE)*⁹. În conformitate cu statisticile ISAF, actualizate cu câteva luni în urmă, România are acum în Afganistan 1.843 de militari, prezenți în special în cadrul a două structuri operaționale: *Regional Command Capital* (în zona Kabulului) și *Regional Command South* (în provincia Zabul)¹⁰. Conform textului oficial intitulat *International Security Assistance Force: Troop Contributing Nations* (care cuprinde date actualizate la 15 mai 2012), România se afla, la momentul respectiv, pe un loc *foarte* important între cele 50 de națiuni ce au trupe în cadrul ISAF. Contingentul românesc de aproximativ 1.800 de militari era depășit, la momentul celei mai recente actualizări a datelor principale legate de efectivele ISAF, doar de alte *câteva* contingente naționale: cel francez (aproape 3.300 oameni), cel german (în jur de 4.700 militari), cel italian (aproape 4.000 de oameni), cel polonez (în jur de 2.400 militari), cel britanic (9.500 oameni) și, desigur, cel american (cam 90.000 de militari)¹¹. *Toate celelalte 43 de contingente naționale prezente în cadrul ISAF sunt mai mici decât cel românesc; și subliniem aici că vorbim aici inclusiv despre contingente ale unor state semnificativ mai mari, din perspectivă demografică, decât România (Spania are în Afganistan doar în jur de 1.600 militari, Australia – 1.550, iar Turcia – în jur de 1.270), ceea ce înseamnă, între altele, că efortul făcut de România în cadrul ISAF este semnificativ mai consistent (atât în termeni relativi, cât și în termeni absoluți) decât al unor state mai puternice și, ca urmare, mai importante pe arena internațională. Merită amintit aici și faptul că seriozitatea efortului întreprins de România în Afganistan este probată – și cu precizie măsurată – inclusiv de numărul notabil de militari români, uciși sau răniți pe acest teatru de operațiuni*¹².

Iată în continuare câteva exemple care pun în lumină, foarte clar, cât de mari sunt *contrastele* ce separă straturile distincte (unul alcătuit din rezultate pozitive și, ca urmare, generator de optimism atunci când evaluăm situația din Afganistan; iar altul alcătuit din probleme, riscuri și eșecuri, toate acestea generatoare, în mod firesc, ale unui anume tip de pesimism) ce alcătuiesc tabloul *în mișcare* al Afganistanului de astăzi, precum și cât de bizare sunt manierele în care se însușează vectorial fragmente atât de diferite (și adesea *intens contradictorii*) ale realităților afgane.

⁹ Pentru aceste cifre vezi tabelul intitulat „Efective participante la misiuni internaționale”, actualizat la 29 august 2012, consultat la 30 august 2012 pe site-ul Ministerului Apărării Naționale, la adresa de Internet <http://www.mapn.ro/smg/misiuni-internationale/index.php>

¹⁰ „Romania”, prezentare sintetică în cadrul grupajului de texte și tabele intitulat „Troops numbers and contributions”, actualizat la o dată neprecizată, pe site-ul oficial al ISAF, la adresa de Internet <http://www.isaf.nato.int/troop-numbers-and-contributions/romania/index.php>

¹¹ Pentru cifrele discutate aici vezi „International Security Assistance Force: Troop Contributing Nations”, tabel actualizat la 15 mai 2012 și consultat la 29 august 2012, pe site-ul oficial al ISAF, la adresa de Internet <http://www.nato.int/isaf/docu/epub/pdf/placemat.pdf>

¹² Pentru numărul total și portretele profesionale ale militarilor români uciși sau răniți în Afganistan, vezi materiale pe site-ul oficial al Ministerului Apărării Naționale și în special la secțiunea *Eroi*, la adresa de Internet <http://www.mapn.ro/eroi/> (cel mai recent caz de român căzut la datorie în cadrul ISAF este acela al sublocotenentului post-mortem Ion-Lucian Leuștean, grav rănit la 7 septembrie 2011, în provincia Zabul, ca urmare a exploziei unei bombe improvizate de mare putere și decedat la 9 mai 2012, în urma unor complicații medicale majore – vezi informații complete la adresa de Internet http://www.mapn.ro/eroi/index_leustean.php

La 9 august 2012, *CNN* publica un material care făcea trimitere la faptul că, potrivit unui raport al ONU, în primele șase luni ale anului în curs, numărul atacurilor insurgenților împotriva civililor din Afganistan a înregistrat o scădere cu 15 % față de aceeași perioadă din 2011. Dar, precizează raportul citat de *CNN*, numărul victimelor continuă să fie totuși unul foarte mare: 1.145 de persoane ucise și 1.945 rănite. Raportul în cauză mai pune în evidență și faptul că am putea avea de-a face cu „prima ocazie în ultimii cinci ani când constatăm o scădere și nu o creștere a violențelor îndreptate împotriva civililor”. Cam 80 % din incidentele violente care au victime din rândul civililor afgani sunt legate de atacuri ale forțelor antiguvernamentale (este vorba în special despre talibani), cam într-un caz din zece, vinovați pentru moartea civililor sunt cei din forțele guvernamentale, dar în 10 % din cazuri „nu poate fi stabilit cine este responsabil”. În mod predictibil, talibanii au contestat vehement raportul ONU ca fiind „lipsit de teme și neadevărat”. De asemenea, talibanii au mai afirmat, cu aceeași ocazie, că „administrația de la Kabul și oricine lucrează pentru ei într-o formă sau alta poate fi o țintă a noastră”, ca și „oricine” are „orice soi de legătură” cu trupele din cadrul ISAF¹³. Știrea conține atât *un element incontestabil pozitiv* (scăderea semnificativă a numărului de victime din rândul civililor afgani), dar și elemente de informație referitoare la un adevărat *război propagandistic* purtat între prezența internațională în Afganistan (ISAF) și insurgenții talibani, confruntare în care nu neapărat Occidentul e cel care câștigă (dimpotrivă, talibanii par a fi cei care au utilizat cu o anumită eficiență mediatizarea raportului ONU, în special pentru a injecta și mai multă teroare în rândul grupurilor-țintă vizate de atacurile lor (practic *toți* cei loiali regimului pro-occidental de la Kabul, ca și *toți* cei care lucrează pentru – sau pur și simplu simpatizează cu sau sprijină – trupele care alcătuiesc ISAF).

La 27 august 2012, oficialități afgane din Kandahar au relatat jurnaliștilor de la *NBC News* și de la *Reuters* că, la 26 august, talibanii au ucis, prin împușcare sau decapitare, 17 persoane, atât bărbați cât și femei, care ascultau muzică și dansau într-o casă aflată la 46 de mile (în jur de 74 de kilometri) depărtare de Lashkar Gah, capitala provinciei Helmand din sudul Afganistanului. Sursele deja menționate subliniază faptul că atacul s-a petrecut noaptea târziu, precum și faptul că, pentru talibanii care respectă cu strictețe versiunea cea mai conservatoare și rigidă în care pot fi interpretate învățăturile din Coran, ocaziile în care femeile și bărbații petrec împreună, eventual flirtând sau făcând gesturi de afecțiune în public, sunt „rare, au loc în mare secret” și sunt „condamnate cu vehemență”. Episodul pune în evidență, împreună cu destule altele de același tip (vorbim aici inclusiv despre un atac al talibanilor întreprins, în iunie a.c, în Kabul, asupra unui hotel de lux, când știm că atacatorii au dorit să omoare *în special* „toate prostituatele și toți peștii acestora”, persoane considerate ca fiind vinovate de încălcarea impardonabilă a codului comportamental islamic tradițional)¹⁴, faptul că *talibanii, deși au pierdut demult controlul complet asupra întregii țări, își*

¹³ Masoud POPALZAI, „Afghanistan sees first drop in violence against civilians in 5 years, U.N. finds - CNN.com”, material *CNN* publicat la data de 8 august 2012, consultat la adresa de Internet edition.cnn.com/2012/08/08/world/asia/afghanistan-violence-report/index.html?iref=allsearch

¹⁴ Pentru toate aceste informații vezi Atia ABAWI (*NBC News*), „Taliban insurgents behead 17 Afghan civilians after music party”, știre *NBC News* (la care au contribuit și redactori de la *Reuters*, ca și de la *Associated Press*), publicată la 27 august 2012, accesată la adresa de Internet www.nbcnews.com/news/.../13499316-taliban-insurgents-behead-17-afghan-civilians-after-music-party...

mențin totuși capacitatea de a injecta în continuare teroare în straturi largi ale populației, ucigând într-o manieră pe care încearcă s-o legitimizeze cât mai solid, prezentând masacrele la care se dedau ca fiind un doar efort de a păstra puritatea codului etic islamic tradițional. Același episod măsoară și faptul că, la doar câțiva zeci de kilometri de capitalele provinciale, capacitatea ISAF și a forțelor afgane de a asigura securitatea fizică a locuitorilor este limitată, fiind adesea depășită de viteza și brutalitatea extremă cu care acționează talibanii, ca și alte categorii de insurgenți din Afganistan. Dar astfel de episoade au loc nu doar în sudul îndepărtat, unde talibanii au fost aproape întotdeauna suficient de puternici, ci chiar și în apropierea Kabulului. Așa de exemplu, la 7 iulie 2012, *Reuters* a intrat în posesia unei înregistrări video a momentului în care un bărbat bănuțat a fi taliban împușcă și ucide, în fața unui grup mare de oameni, o femeie bănuțată de adulter, undeva „lângă Kabul”. *Reuters* aprecia că avem de-a face cu un episod ce reprezintă „un semn că rigidul grup islamist face legea chiar și în apropierea capitalei afgane”. Jurnaliștii subliniau și faptul că uciderea femeii a generat „strigăte de bucurie” ale celor aproximativ 150 de bărbați care au asistat la scena execuției, petrecută într-un sat din provincia Parwan, aflat la doar aproximativ o oră de mers cu mașina depărtare de Kabul. Comentariul punea în evidență și faptul că nici măcar prezența a peste 130.000 de militari străini și acțiunile celor peste 300.000 de soldați și polițiști afgani nu-i pot opri pe talibani „să-și extindă atacurile în regiuni altădată ceva mai liniștite”¹⁵.

La 14 iulie a.c., un atentator sinucigaș a detonat o bombă de mare putere la o nuntă desfășurată în provincia Samangan din nordul Afgnaistanului, ucigând „un proeminent politician anti-taliban și ali 22 de invitați”, relatează *Reuters*. Ahmad Khan Samangani, politicianul ucis în atacul terorist pe când petrecea chiar la nunta fiicei sale, a fost un important parlamentar afgan, precum și comandantul direct al unor miliții tribale locale, al căror efectiv este de câteva mii de luptători. El era și foarte apropiat de Abdul Rashid Dostum, probabil cel mai important șef politic și militar al uzbekilor din Afganistan, implicat de aproape două decenii în lupta contra talibanilor. În plus, mai relatează agențiile internaționale de presă, în același atac au fost răpuse și alte două înalte oficialități, respectiv șeful serviciilor secrete afgane pentru întreaga provincie, precum și un ofițer superior de poliție. Episodul pune în lumină câteva chestiuni importante pentru discuția noastră: a. mai întâi, faptul că forțele insurgente (fie ele talibane sau loiale mai degrabă organizației al Qaida) sunt astăzi capabile să întreprindă, cu succes, atacuri inclusiv în provinciile din nordul Afganistanului, regiuni considerate a fi complet pacificate și stabilizate cu câțiva ani în urmă; b. în al doilea rând, același episod indică, la fel de clar, o preferință a atentatorilor pentru ținte cu adevărat importante (moartea lui Samangani, important lider politic și militar al provinciei sale încă din vremea războiului contra ocupației sovietice, afectează serios stabilitatea întregii zone; la fel, moartea șefului serviciilor secrete afgane din provincia Samangan lovește eficacitatea muncii de intelligence, după cum uciderea unui înalt ofițer de poliție slăbește, foarte probabil, cel puțin pe termen scurt, moralul subordonaților săi, ca și randamentul muncii acestora); c. același episod măsoară, tot foarte clar, și capacitatea notabilă a insurgenților care luptă contra ISAF și a forțelor afgane loiale regimului prooccidental de la Kabul de a identifica și de a folosi, rapid și

¹⁵ Hamid SHALIZI and Amie FERRIS-ROTMAN, „Taliban publicly execute woman near Kabul: officials”, știre *Reuters* publicată la 7 iulie 2012, la adresa www.reuters.com

eficient, diverse tipuri de ferestre de oportunitate (în cazul de față, vorbim despre faptul că, așa cum relatează *Reuters*, Samangani ordonase gărzilor sale de corp să nu-i deranjeze cumva pe oaspeți și, deci, să nu recurgă la percheziționarea acestora. Așa se și face că atentatorul sinucigaș s-a putut apropia de ținta principală a atacului său fără nici un fel de probleme și a putut să detoneze, tot fără probleme, bomba de mare putere pe care o avea asupra sa chiar în momentul în care îl îmbrățișa pe importantul lider politic și militar afgan¹⁶.

La 26 august a.c., serviciile secrete afgane (Directoratul Național pentru Securitate) au anunțat public că agenți ai Kabulului au putut confirma faptul că unul dintre fiii întemeietorului și conducătorului puternicei rețele militante Haqqani¹⁷ a fost ucis, în jurul datei de 20 august, ca urmare a unui atac aerian care a avut loc în Pakistan, relatează *Associated Press (AP)*. Declarația oficialităților afgane o confirmă pe aceea a unui înalt comandant taliban, care recunoscuse încă de la 25 august că Badruddin Haqqani a fost ucis, ca și pe aceea *oficială* pakistaneză, care preciza că Islamabadul este „sigur în proporție de 90 %” de faptul că importantul comandant al insurgenței pro-talibane a fost ucis, în data de 21 august, în regiunea tribală din Waziristanul de Nord. Evaluarea făcută de *AP* este că moartea lui Badruddin Haqqani, fiul lui Jalaluddin este „o lovitură puternică” dată întregii rețele Haqqani, organizație militantă pe care SUA o consideră a fi „un inamic puternic” pe teatrul de operațiuni din Afganistan. Potrivit informațiilor existente, Badruddin era „o componentă vitală a structurii rețelei Haqqani” și între atribuțiile sale se numărau operațiunile care implică folosirea unor atentatori sinucigași străini, menținerea unor relații funcționale cu alte grupuri insurgente din Afganistan și Pakistan, recrutarea de luptători talibani din Pakistan în rândurile rețelei Haqqani, ca și supervizarea operațiunilor rețelei „în sud-estul Afganistanului și în zona Kabulului”, unde un val crescând de atacuri are drept țintă practic orice obiectiv important, „de la hoteluri la ambasade ale statelor occidentale”¹⁸. *Știrea este importantă, credem, întrucât într-o lume dominată de structuri de tip tribal, cum este cea din Afganistan, eliminarea unuia dintre fiii unui important lider politico-militar pro-taliban (lider care este și un important șef tribal din segmentul pashtun al Afganistanului) este un succes notabil al luptei contra terorismului și insurgenței cu care se confruntă acum ISAF, respectiv NATO. Dar importanța eliminării fiului întemeietorului rețelei Haqqani nu trebuie să fie supralicitată, fiindcă cel ucis – cel mai probabil, de o aeronavă americană fără pilot (dronă) – nu este singurul fiu al lui Jalaluddin. Fratele său, Sirajuddin, de exemplu, este considerat a fi „cel mai ambițios” dintre copiii bătrânului lider al rețelei Haqqani și e notoriu pentru faptul că a declarat, acum câțiva ani, că „noi purtăm jihadul, războiul sfânt, împotriva SUA și obiectivul nostru este să-i extenuăm (sublinierea noastră – Florin Diaconu) pe americani”¹⁹.*

¹⁶ Bashar AHMAD, „Suicide bomber kills top official, 22 more at Afghan wedding”, știre *Reuters* publicată la 14 iulie 2012 și accesibilă la adresa de Internet www.reuters.com

¹⁷ Pentru aspecte importante ale istoriei, dinamicii și priorităților rețelei Haqqani, vezi Seth G. JONES, *In the graveyard of empires. America's war in Afghanistan*, W.W. Norton & Company, New York, London, 2009, 2010, pp. 152, 161, 224, 266, 311, 323-327, 330-332

¹⁸ Heidi VOGT and Rahim FAIEZ, „Afghans: Sources confirm Badruddin Haqqani is dead”, știre *Associated Press (AP)* publicată la 27 august 2012, la adresa de Internet news.yahoo.com/afghans-sources-confirm-badruddin-haqqani-dead-142214913.html

¹⁹ Pentru acest element din biografia lui Sirajuddin, vezi Seth G. JONES, *op. cit.*, p. 105

Din punctul nostru de vedere, cele mai îngrijorătoare știri legate de situația din Afganistan sunt însă nu acelea referitoare la acțiunile de diverse tipuri ale insurgenților, ci cele care fac trimitere la *retragerea timpurie* a unora dintre contingentele naționale care constituie ISAF. În ultima vreme, două state și-au anunțat intenția de a-și reduce semnificativ prezența militară pe teatrul afgan. La 20 august, John Key, premierul Noii Zeelande, a anunțat că țara sa ar putea opta pentru o retragere completă a contingentului său de 145 de oameni, care alcătuiesc o PRT (*provincial reconstruction team*) undeva, „la începutul lui 2013”. Anunțul a fost făcut în contextul în care, exact în ziua declarației înaltei oficialități de la Wellington, trei militari neozeelandezi au fost uciși de explozia unei bombe de mare putere, pe când se aflau într-o misiune de patrulare²⁰. Și mai îngrijorătoare este decizia noului președinte francez, François Hollande, de a opera o retragere a *întregului* contingent militar din Afganistan, cu mult mai devreme decât era previzibil (de fapt, „cu un an mai devreme decât planificase anterior Parisul”); conform unor declarații ale lui Hollande, comentate de presa internațională la începutul lui iunie, retragerea francezilor ar urma să se încheie *înainte* de sfârșitul anului în curs. Sursa de presă din care cităm aici sublinia că, la momentul respectiv, cei aproximativ 3.500 de militari francezi constituiau „contingentul numărul cinci, în ordinea descrescătoare a mărimii”, din cadrul ISAF²¹

Pentru o mai bună și mai nuanțată înțelegere a semnificației trend-urilor *parțiale* (pe probleme, sau regionale) ce compun dinamica *generală* a situației din Afganistanul ultimilor ani am folosit, în mod intensiv, atât mai multe documente și rapoarte *oficiale* (în special americane), cât și două dintre lucrările lui Seth G. Jones. Acest autor este, credem, extrem de bine „echipat” profesional pentru a opera o analiză *foarte* serioasă și *foarte* nuanțată a realităților cu relevanță strategică din Afganistan. Aceasta este, de altfel, și opinia *multora* dintre ofițerii americani (unii dintre ei cu experiență notabilă pe teatrul de război afgan) cu care am purtat, de-a lungul ultimilor ani, un dialog profesional relativ constant și generator de bune rezultate: marea lor majoritate s-au referit la lucrarea *In the graveyard of empires*²², a cărei primă ediție a apărut în 2009, ca la o lectură în mod clar *obligatorie* pentru oricine care vrea să înțeleagă ce se întâmplă pe teatrul de operațiuni afgan. Nu mai puțin interesantă este și o altă lucrare la realizarea căreia Seth G. Jones a contribuit substanțial, respectiv un studiu al *RAND National Defense Research Institute*, publicat în 2010 și referitor la crearea, dezvoltarea și folosirea forțelor de apărare la nivel local în Afganistan²³. Soliditatea analizei și concluziilor (ca și a *recomandărilor* explicite sau implicite din cele două texte ale lui Seth G. Jones) este întemeiată pe mai mulți

²⁰ Richard CONNOR, „New Zealand ponders Afghan pullout after troop deaths”, știre *Deutsche Welle* (care înglobează și elemente din știri *AFP* și *Reuters*) publicată la 20 august 2012, accesată la adresa de Internet www.dw.de/dw/article/0,,16178470,00.html

²¹ Pentru intenția Franței de a-și retrage trupele din Afganistan cu mult mai rapid decât era prevăzut vezi „French troops to begin Afghanistan withdrawal in July, Hollande”, știre *RFI* publicată la 9 iunie 2012, la adresa de Internet <http://www.english.rfi.fr/france/20120609-Hollande-afghanistan-soldiers-withdrawal-july>

²² Seth G. JONES, *In the graveyard of empires. America's war in Afghanistan*, W.W. Norton & Company, New York, London, 2009, 2010

²³ Seth G. JONES, Arturo MUÑOZ, *Afghanistan's Local War: Building Local Defense Forces* (Report prepared for the Marine Corps Intelligence Activity), RAND Corporation, Santa Monica, Arlington, Pittsburgh, 2010

piloni, dintre care amintim aici mai ales repetatele sale deplasări pentru cercetare și documentare în Afganistan și Pakistan, *responsabilitățile didactice relevante* (a predat, în vara lui 2008, un curs pe probleme de contrainsurgență la Universitatea Georgetown²⁴ și a avut, de asemenea, alte responsabilități importante în cadrul Programului de Studii de Securitate de la Universitatea Georgetown, ca și în cadrul entității numite Center for Homeland Defense din cadrul U.S. Naval Postgraduate School) și, *mai ales*, faptul că a fost, pentru o vreme, *plans officer*, ca și *unul dintre consilierii principali ai comandantului Forțelor pentru Operațiuni Speciale ale SUA desfășurate pe teatrul de operațiuni din Afganistan*²⁵.

Seth Jones descrie și analizează în mod amănunțit *numeroase erori și vulnerabilități ale acțiunilor întreprinse de către SUA și țările aliate în Afganistan*. Prezentăm în continuare, pe scurt, zece dintre problemele pe care le considerăm a fi cele mai importante, pe linia dominată de lipsa unei eficiențe depline a procesului de pacificare și reconstrucție din Afganistan (și, subliniem aceasta, este vorba despre *probleme și disfuncții ale căror consecințe se fac simțite, din plin, și la momentul actual*; în opinia noastră, *aceleași probleme vor continua să influențeze, foarte serios, situația generală din Afganistan și în anii ce vin, inclusiv după retragerea efectivelor combatante ale NATO din această țară*): 1. *Incapacitatea Occidentului de a amorsa în această țară construcția unui stat în care administrațiile locale din provincii să fie într-adevăr loiale conducerii centrale*. Încă din 2002, pentru unii dintre americanii care lucrau în Afganistan era clar că sprijinul provinciilor pentru politicile adoptate la Kabul era unul strict „nominal”, în timp ce guvernatorii provinciali „își mențin armatele lor private, propriile surse de venit, propriile legături externe și aparate administrative autonome”²⁶, prea puțin interesate și dispuse să-și subordoneze eforturile unor priorități naționale; abia prin 2004 au fost înlocuiți *unii* dintre guvernatorii a căror activitate „slăbea puterea guvernului central”²⁷. 2. *Insuficiența fondurilor alocate relansării vieții economice (în special în mediul rural) în anii în care insurgența talibană se găsea încă la un nivel scăzut, iar succese consistente în domeniul relansării economice ar fi putut genera o atmosferă generală care să împiedice orice succes notabil al resurgenței talibane*. Nici Pentagonul, nici Departamentul de Stat și nici USAID nu au reușit însă să-i convingă în acei ani pe cei de la *Office of Management and Budget (OMB)* să aloce destule fonduri pentru consolidarea în timp util a pacificării și stabilizării țării²⁸. 3. *Incapacitatea forțelor occidentale (cu efective încă extrem de mici, de altfel) prezente în Afganistan la sfârșitul lui 2001 și la începutul lui 2002 de a împiedica „îngrijorătorul exod” al luptătorilor talibani și ai organizației al Qaida spre Pakistan*, unde aceste forțe s-au regrupat, și-au completat treptat efectivele și au devenit apoi capabile să revină în Afganistan, pentru a declanșa un val crescând de operațiuni contra ISAF și a forțelor

²⁴ Acest curs este amintit în mod explicit, împreună cu rolul important al studenților în punerea în evidență a unor probleme ale variantei din acea vreme a manuscrisului lucrării *In the graveyard of empires* – vezi Seth G. JONES, *op. cit.*, p. 343

²⁵ Pentru aceste elemente din biografia profesională a lui Seth G. JONES, vezi Seth G. JONES, Arturo MUÑOZ, *op. cit.*, p. 87

²⁶ Seth G. JONES, *op. cit.*, p. 141

²⁷ *Ibidem*, p. 134

²⁸ *Ibidem*, pp. 122-123

de securitate afgane²⁹. 4. *Eroarea foarte serioasă constituită de faptul că, în etapele timpurii ale implicării occidentale în Afganistan, SUA și-au concentrat atenția aproape exclusiv împotriva organizației al Qaida, considerând că talibanii sunt „terminați” sau reprezintă doar „o forță epuizată”;* ca urmare, aceștia au putut să se regroupeze în Pakistan³⁰. 5. *Subestimarea necesității de a trimite, în timp util, forțe suficiente, capabile să garanteze în mod real pacificarea completă a țării și menținerea acesteia;* decidenții politici și militari americani și britanici credeau, prin 2002, că o prezență militară occidentală de cel mult 20-25.000 de oameni ar putea fi absolut suficientă³¹ (astăzi, ISAF are în Afganistan efective totale de 6-7 ori mai mari, și nici măcar astfel de efective nu par a fi deloc suficiente pentru a stabiliza complet situația din țară). 6. *Realocarea semnificativă de resurse de toate tipurile (unități militare, bani, tehnică de luptă, eforturi la nivelul muncii de intelligence) dinspre teatrul de operațiuni din Afganistan spre acela din Irak, începând cu primăvara lui 2003, ceea ce a însemnat că „războiul din Irak a secătuit resursele din Afganistan înainte ca situația să fie adusă sub control”*³². 7. *Neadoptarea de măsuri eficiente care să îndiguiască sau să stopeze insurgența, atunci când luptătorii talibani și cei din organizația al Qaida au trecut, progresiv, la o ofensivă tot mai vizibilă, începând încă de prin 2004;* ca urmare, situația generală de securitate s-a depreciat rapid în întreaga țară, într-o asemenea măsură încât Jones afirmă, în termeni lipsiți de echivoc, că „începând din 2005, fragila arhitectură de securitate națională a Afganistanului a început să se prăbușească”, aceasta în condițiile în care acțiunile talibanilor au devenit „tot mai agresive”, iar forțele afgane s-au dovedit practic „incapabile să contraatace și să protejeze populația”³³. 8. *Randamentul scăzut cu care au fost folosite resursele alocate pentru dezvoltarea unor instituții vitale pentru asigurarea securității și stabilității la nivel local, regional / provincial și național;* așa de exemplu, pentru încadrarea, echiparea și instruirea poliției afgane și a armatei afgane au fost alocate sume absolut colosale: „5,9 miliarde USD pentru anul fiscal 2007 și 2,7 miliarde pentru anul fiscal 2008”, cu precizarea că vorbim despre o sumă totală absolut colosală, „mai mare decât produsul intern brut al unui număr de 50 de state” din regiunile sărace ale Africii și Asiei; facem aici și precizarea că aproximativ două treimi din acești bani, respectiv în jur de 6 miliarde de dolari, erau destinați în mod precis „achiziționării de echipament nou pentru poliție”³⁴; dar trebuie să luăm în calcul și că, în 2006, în întreaga regiune de sud a Afganistanului (adică tocmai în regiunile aflate înspre granița cu Pakistanul și caracterizate de un ritm înalt al resurgenței talibane), poliția afgană, în care Occidentul deja investise masiv, avea în stare de funcționare doar „87 % din arme și 71 % din muniție; 60 % din vehicule; 24 % din mijloacele de comunicații; și 0 % din categorii de echipament individual cum ar fi veste antiglonț, bastoane, cătușe, binocluri, piese de îmbrăcăminte și truse de prim ajutor”³⁵. 9. *Mai multe dintre statele occidentale care și-au asumat, la un moment dat, responsabilitatea transferului de know-how către noile instituții afgane au acționat cu o lentoare greu de explicat și au alocat acestei sarcini resurse complet insuficiente,*

²⁹ *Ibidem*, pp. 95-98

³⁰ *Ibidem*, pp. 100-101

³¹ *Ibidem*, pp. 11-112

³² *Ibidem*, p. 127

³³ *Ibidem*, p. 163

³⁴ *Ibidem*, p. 169

³⁵ *Ibidem*, p. 172

obținând, în mod firesc, rezultate modeste în diverse sectoare ale procesului de (re)construcție instituțională și de state-building; așa de exemplu, Germania, care a cerut să i se încredințeze responsabilitatea de a „evalua și reconstrui” poliția afgană, a alocat efortului de construcție a unei instituții care să acopere în mod eficient un teritoriu de aproape trei ori mai mare decât al României³⁶ un număr total de doar „17 ofițeri de poliție”, ceea ce i-a și făcut pe americani să concluzioneze că Berlinul „nu și-a luat sarcina în serios”³⁷. Și 10. *Lipsa unor măsuri capabile să erodeze în chip într-adevăr semnificativ, cel puțin pe termen mediu și lung, puternica motivație care îi animă pe insurgenți (indiferent de faptul că ei sunt talibani sau luptători din al Qaida); aici subliniem cu prioritate faptul că analiza lui Seth G. Jones se concentrează asupra motivațiilor de tip etnic (cu accent pe faptul că grupul dominant în interiorul mișcării talibane este acela paștun, prezent masiv atât în Afganistan, cât și în Pakistan), ca și asupra motivațiilor de tip religios (cu accent pe faptul că „talibanii sunt motivați de o interpretare radicală a islamului sunnit, derivată din deobandism³⁸”, precum și pe faptul că și celelalte grupări insurgente „au puternice motivații de ordin religios care le îndeamnă să lupte” împotriva „necredincioșilor” din cadrul ISAF)³⁹.*

Subliniem aici în mod deosebit că rezultatul final al analizei întreprinse de către Seth G. Jones se plasează la mare distanță (mai ales prin tonul îngrijorat și mai degrabă pesimist al lucrării sale despre Afganistan, țară pe care o descrie ca fiind „înșelătoare” și un adevărat „coșmar pentru armatele invadatoare”⁴⁰) de ceea ce susțin multe dintre rapoartele și declarațiile oficiale referitoare la Afghanistan. Așa de exemplu, un masiv document oficial al Ministerului american al Apărării (U.S. Department of Defense), publicat în aprilie 2012, vorbește în special despre „importante succese în domeniul securității”, ca și despre „inversarea trend-urilor violenței în mare parte din țară”, ca și despre faptul că „între 1 octombrie 2011 și 31 martie 2012, ISAF și partenerii săi afgani au continuat să construiască și să extindă aceste progrese”, precum și despre faptul că Forțele Naționale de Securitate afgane (ANSF) au continuat să se dezvolte într-o forță capabilă să preia conducerea responsabilităților pentru securitate în tot Afganistanul⁴¹. În ce măsură astfel de evaluări reflectă în mod complet, precis și nuanțat realitatea, devine mai clar dacă, de exemplu, luăm în calcul faptul că, la 2 septembrie a.c., Statele Unite ale Americii au decis „să suspende instruirea” a peste 1.000 de recruți ai poliției afgane, ca urmare directă a creșterii masive a numărului de atacuri comise de militarii afgani împotriva partenerilor lor din ISAF (vorbim despre 30 de „insider attacks”, soldate cu 45 de morți doar în primele 8 luni ale lui 2012). Statele Unite au anunțat și că solicită

³⁶ Suprafața totală a Afganistanului este de peste 652.000 de kilometri pătrați – vezi André GAMBLIN (coordonator), *Economia lumii 2004*, Editura Științelor sociale și Politice, București, 2004, p. 65

³⁷ *Ibidem*, p. 165

³⁸ Pentru definiția și istoria deobandismului, un curent de gândire apărut în așezămintele de învățământ islamic din India, pe la 1867 și izbitor de asemănătoare, în anumite privințe, cu islamul wahhabit din Arabia Saudită vezi *Ibidem*, pp. 54-63; vezi și textul „Hindustani Fanatics, India’s Pashtuns, and deobandism – connections”, pe site-ul *Cultural & Geographic Research: TRIBAL ANALYSIS CENTER*, la adresa de Internet <http://www.tribalanalysiscenter.com/PDF-TAC/Hindustani%20Fanatics-Deobandism.pdf>

³⁹ Pentru cele două tipuri mari de motivații ce animă insurgența vezi Seth G. JONES, *op. cit.*, pp. 158-162

⁴⁰ *Ibidem*, p. 324

⁴¹ U.S. Department of Defense, *Report on Progress Toward Security and Stability in Afghanistan. United States Plan for Sustaining the Afghanistan National Security Forces*, April 2012, p. 1

autorităților afgane o mai atentă verificare a recruților și a militarilor deja încorporați, pentru a-i împiedica astfel pe militanții anti-occidentali să se infiltreze în unitățile militare și de poliție. Surse de presă occidentale afirmă că nu mai puțin de 27.000 de militari afgani vor fi supuși unei verificări extrem de serioase⁴². Subliniem aici faptul că 27.000 de oameni înseamnă în jur de 8 % din efectivele totale ale ANSF și că, deci, există și segmente *importante* ale realității care infirmă în mod clar adevărul și validitatea aserțiunilor *excesiv de optimiste* privitoare la excelența calitativă a forțelor afgane.

Pe de altă parte, menționăm că *accente notabile de îngrijorare* cu privire la situația din Afganistan sunt prezente într-un număr important de rapoarte și luări de poziție oficiale din lumea occidentală. Așa de exemplu, recent publicatul text intitulat *Raport trimestrial către Congresul Statelor Unite*, redactat de către SIGAR (Special Inspector General for Afghanistan Reconstruction)⁴³, afirmă, în termeni foarte clari, că la momentul actual, „gravitatea situației” din această țară „face necesară o monitorizare și supraveghere mai rapidă, mai inteligentă și mai agresivă” a chestiunilor legate de „execuția încununată de succes a unor programe de reconstrucție în valoare de multe miliarde de dolari”, în intervalul „următorilor doi ani”⁴⁴. Același text afirmă, în termeni lipsiți de orice echivoc, și că „o parte importantă a investițiilor, în valoare totală de 400 milioane USD, făcute de guvernul SUA în proiecte majore de infrastructură în Afganistan, în anul fiscal 2011, ar putea fi irosite din cauza unor slăbiciuni în planificarea, coordonarea și executarea lor”, precum și că activitățile USAID menite să stabilizeze partea de est a Afganistanului „progresează lent” și au „costuri de operare mari”. Textul din care cităm aici cuprinde și pasaje absolut năucitoare, cum ar fi acelea care descriu faptul că „forțele terestre ale SUA au acceptat construcții înălțate de firme a căror prestație e atât de precară încât mai multe baze ale poliției de frontieră, în valoare de mai multe milioane de dolari, nici măcar nu pot fi folosite”. Într-unul din cazuri, baza în cauză „pur și simplu nu are o sursă de apă”; în cazul altora, este vorba despre „turnuri de pază prost construite”, ca și despre „instalații de încălzire și ventilație prost montate”⁴⁵.

Subliniem aici, în legătură cu evoluțiile prezente și viitoare din Afganistan, și *îngrijorarea notabilă* exprimată de Zbigniew Brzezinski, în cea mai recentă lucrare a sa la care am avut acces, intitulată *Strategic vision: America and the crisis of global power* și apărută cu puțină vreme în urmă. Merită o atenție specială, credem, și faptul că *o parte importantă* din îngrijorările lui Brzezinski se suprapun peste acelea ale lui Seth G. Jones. Brzezinski, care a fost, de-a lungul carierei sale, principalul consilier pe probleme de Securitate Națională al președintelui Jimmy Carter, ca și unul din liderii cei mai importanți ai CSIS (Center for Strategic and International Studies), precum și profesor de politică externă a SUA în cadrul Școlii pentru Studii Internaționale Avansate de la Johns Hopkins University, afirmă, în lucrarea la care am făcut deja

⁴² “US special force suspends training of Afghans”, știre *AFP* publicată duminică, 2 septembrie 2012, la adresa de Internet ca.news.yahoo.com/us-special-force-suspends-training-afghans-110905021.html

⁴³ Special Inspector General for Afghanistan Reconstruction (SIGAR), *Quarterly Report to the United States Congress*, July 30, 2012

⁴⁴ *Ibidem*, p. i (prima din cele trei ale textului introductiv semnat de către John F. Sopko, Special Inspector General for Afghanistan Reconstruction)

⁴⁵ *Ibidem*, p. i

trimitere, că: 1. Intervenția în Afganistan, începută la scurtă vreme după 11 septembrie 2001 (și, doi ani mai târziu, cea din Irak) au avut două efecte *negative* pentru puterea SUA și manifestarea acesteia pe arena internațională, respectiv „angajarea Americii în două războaie interminabile”, dar și creșterea serioasă a ostilității unor segmente importante ale opiniei publice din Orientul Mijlociu față de SUA⁴⁶. 2. După începerea angajării SUA în Irak, situația din această țară a fost considerată a fi cea mai importantă prioritate în termenii alocării de resurse și, drept urmare, „războiul din Afganistan” a fost, inevitabil, împins pe un loc secundar în ordinea priorităților, acest teatru de operațiuni având parte „de aproape șapte ani de relativă neglijare”; în plus, poziția Americii în Afganistan a fost complicată suplimentar de faptul că a fost acordată „prea puțină atenție realităților culturale complexe, rivalităților etnice cu rădăcini adânci și care generează conflicte în cadrul altor conflicte, vecinătățile regionale în mod primejdios nerezolvate... ca și disputele teritoriale nerezolvate”⁴⁷. 3. Alocarea priorității, vreme de mai mulți ani, a resurselor existente pentru războiul din Irak a fost cea care a condus, *inevitabil*, la faptul că războiul din Afganistan a devenit „mult mai lung, mult mai sângeros și mult mai complex din punct de vedere geopolitic”⁴⁸ decât ar fi putut el fi, *dacă* și acest teatru de operațiuni ar fi beneficiat de resursele necesare obținerii relativ rapide a unor rezultate majore în procesul de pacificare, stabilizare și reconstrucție. 4. De fapt, o mare parte din drama de proporții care se desfășoară în Afganistan începând cu 2001 are la bază ceea ce Brzezinski numește „indiferența” administrațiilor Bush (republicană) și Clinton (democrată), din anii 1990, față de situația din această țară; după zece ani de război împotriva trupelor sovietice, „țara era literalmente distrusă și avea disperată nevoie de asistență economică pentru a recâștiga măcar într-o anumită măsură stabilitatea”. Dar, cum cele două administrații americane s-au arătat a fi „indiferente”, „vidul rezultat” după retragerea sovieticilor „a fost umplut în anii 1990 de către talibani”, care „nu peste mult timp au oferit ospitalitatea lor celor din al Qaida”⁴⁹. 5. Efortul politico-militar întreprins de către SUA, împreună cu un număr notabil de aliați și parteneri din NATO și din afara Alianței Nord-Atlantice, un efort multianual care a amestecat și a suprapus continuu „campania contra al Qaida și sarcina creării unui Afganistan modern și democratic” s-a vădit a fi „o contradicție în termeni și în țeluri” (cu observația că acest fapt a fost înțeles „de aliații din cadrul NATO mai devreme decât de americani”)⁵⁰. 6. Extrem de îngrijorător este și faptul că „nu numai aliații SUA se retrag pe tăcute din Afganistan, dar chiar și cele trei puteri regionale care se învecinează cu Afganistanul, chiar dacă sunt ele însele amenințate în mod potențial de răspândirea extremismului islamic, sunt în mod prudent pasive”⁵¹, o situație ce plasează, în realitate, *aproape toate responsabilitățile* (și *majoritatea dificultăților tactice, operative și strategice*) pe umerii SUA. 7. În condițiile în care SUA vor continua să ducă ceea ce Brzezinski numește „o politică externă care nu e întemeiată pe un calcul realist al interesului național”, există posibilitatea ca „America să se afle într-o situație grav riscantă în următorii 20 de ani”. Trei riscuri majore sunt luate în calcul aici (unul dintre ele – și

⁴⁶ Zbigniew BRZEZINSKI, *Strategic vision: America and the crisis of global power*, Basic Books, New York, 2012, p. 66

⁴⁷ *Ibidem*, p. 67

⁴⁸ *Ibidem*, p. 69

⁴⁹ *Ibidem*, p. 69

⁵⁰ *Ibidem*, p. 70

⁵¹ *Ibidem*, p. 71

anume primul listat – fiind „un război de dimensiuni mai mari, care se revarsă din Afganistan în Pakistan”), cu observația că *oricare* dintre ele „ar putea târî America în conflicte regionale al căror sfârșit nici măcar nu se întrezărește, cu ostilitatea antiamericană răspândindu-se în întreaga lume islamică, despre care amintim că înseamnă nu mai puțin de 25 % din populația totală a lumii”⁵². Facem aici și o altă observație care ni se pare utilă: tonul *extrem* de critic al lui Brzezinski la adresa manierei în care decidenții din SUA concep, planifică și desfășoară politica externă ar putea fi, eventual, citit și în cheie preelectorală, în condițiile în care anul acesta au loc, în SUA, alegeri prezidențiale. Dar, în realitate, o astfel de posibilitate este aproape complet anulată de faptul că Brzezinski a lucrat, în anii 1970, pentru un președinte care, ca și actualul locatar de la Casa Albă, aparținea liniei politice întrupate de Partidul Democrat⁵³ (în literatura politologică americană fiind mult mai frecvente ocaziile în care criticile foarte dure sunt făcute de autori *foarte* serioși, care atacă masiv politicile adoptate de către decidenți din familia politică rivală; pentru cititorul român, unul din cele mai clare exemple de acest tip este constituit de o lucrare redactată de doi autori, dintre care unul este Caspar Weinberger, care fost, între altele, ministru al Apărării / Secretary of Defense în vremea președintelui Ronald Reagan⁵⁴; la fel, foarte recent, cu doar câteva zile înainte de încheierea redactării acestui text, importanți oameni politici *republicani* din SUA contestau în termeni duri, în cadrul Convenției partidului lor, politica externă a administrației *democrate* a lui Barack Obama⁵⁵).

Bibliografie:

A. Surse primare (Documente, alte texte oficiale)

„Efective participante la misiuni internaționale”, tabel actualizat la o dată neprecizată și consultat la 30 august 2012 pe site-ul Ministerului Apărării Naționale, la adresa de Internet <http://www.mapn.ro/smg/misiuni-internationale/index.php>

Eroi, secțiune a site-ului oficial al Ministerului român al Apărării Naționale, la adresa de Internet <http://www.mapn.ro/eroi/>

⁵² *Ibidem*, p. 72

⁵³ Pentru o evaluare concisă a plusurilor și minusurilor mandatului prezidențial al lui Jimmy Carter (inclusiv în domeniul politicii externe) vezi, între altele, George Brown TINDALL, David E. SHI, *America: o istorie narativă*, Editura Enciclopedică, București, 1996, vol. III, pp. 972-980

⁵⁴ Vezi, de exemplu, Caspar WEINBERGER, Peter SCHWEIZER, *Următorul război mondial*, Editura Antet, București, 1997, cuvânt înainte de Margaret Thatcher, volum care este nu numai un interesant exercițiu de exploare a viitorului posibil / probabil al scenei internaționale, ci și un atac dur, întreprins de o personalitate *republicană* puternică și notorie, la adresa unor măsuri luate de președintele *democrat* Clinton

⁵⁵ Pentru caracterul suprainflamat al dezbaterilor interpartizane legate de politica externă a SUA în contextul apropierii alegerilor prezidențiale, vezi și Patricia ZENGERLE, „Rice brings foreign policy clout to Republican convention”, articol *Reuters* publicat la 30 august 2012, la adresa de Internet www.reuters.com, ca și Lucy MADISON, „McCain: America ‚can’t afford’ another Obama WH”, material *CBS News*, publicat la 30 august 2012, la adresa de Internet cbsnews.com/8301-503544-162-57503063-503544/mccain-america-cant-afford-another-obama-wh/

“History”, scurtă prezentare în grupul de texte intitulat „About ISAF”, pe site-ul oficial al ISAF, la adresa de Internet <http://www.isaf.nato.int/history.html>

„International Security Assistance Force: Troop Contributing Nations”, tabel actualizat la 15 mai 2012 și consultat la 29 august 2012, pe site-ul oficial al ISAF, la adresa de Internet <http://www.nato.int/isaf/docu/epub/pdf/placemat.pdf>

„Mission”, prezentare în cadrul grupajului de texte intitulat „About ISAF”, text consultat pe site-ul oficial al ISAF, la adresa de Internet <http://www.isaf.nato.int/mission.html>

Prezentarea intitulată „Participarea României la operațiunile și misiunile Alianței”, în cadrul grupajului de text intitulat „România în NATO”, din cadrul grupajului mai mare intitulat „Participarea României la misiuni internaționale”, din cadrul capitolului intitulat „Securitate internațională”, din cadrul setului de texte intitulat „Domenii de referință”, pe site-ul Ministerului român al Afacerilor Externe (MAE), la adresa de Internet <http://www.mae.ro/node/1586>

Special Inspector General for Afghanistan Reconstruction (SIGAR), *Quarterly Report to the United States Congress*, July 30, 2012, 192 pagini

U.S. Department of Defense, *Report on Progress Toward Security and Stability in Afghanistan. United States Plan for Sustaining the Afghanistan National Security Forces*, April 2012

B. Lucrări academice (volume, studii):

BRZEZINSKI, Zbigniew, *Strategic vision: America and the crisis of global power*, Basic Books, New York, 2012

„Hindustani Fanatics, India’s Pashtuns, and deobandism – connections”, pe site-ul *Cultural & Geographic Research: TRIBAL ANALYSIS CENTER*, la adresa de Internet <http://www.tribalanalysiscenter.com/PDF-TAC/Hindustani%20Fanatics-Deobandism.pdf>, text consultat la 30 august 2012

EVANS, Graham, Jeffrey NEWNHAM, *Dicționar de relații internaționale englez-român*, Editura Universal Dalsi, București, 2001

GAMBLIN, André (coordonator), *Economia lumii 2004*, Editura Științelor Sociale și Politice, București, 2004

JONES, Seth G., *In the graveyard of empires. America’s war in Afghanistan*, W.W. Norton & Company, New York, London, 2009, 2010

JONES, Seth G., and Arturo MUÑOZ, *Afghanistan’s Local War: Building Local Defense Forces* (Report prepared for the Marine Corps Intelligence Activity), RAND Corporation, Santa Monica, Arlington, Pittsburgh, 2010

KENNEDY, Paul, *The rise and fall of the great powers: Economic change and military conflict from 1500 to 2000*, Vintage Books, New York, 1989

LUTTWAK, Edward N., *Strategy: The logic of war and peace*, The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge (Massachusetts), and London, 1987

TINDALL, George Brown, David E. SHI, *America: o istorie narativă*, Editura Enciclopedică, București, 1996, vol. I-III

WALT, Stephen M., *Originile alianțelor*, Editura Institutul European, Iași, 2008

WEINBERGER, Caspar, Peter SCHWEIZER, *Următorul război mondial*, Editura Antet, București, 1997, cuvânt înainte de Margaret Thatcher

C. Surse deschise (articole și știri de presă):

ABAWI, Atia (*NBC News*), „Taliban insurgents behead 17 Afghan civilians after music party”, știre *NBC News* (la care au contribuit și redactori de la *Reuters*, ca și de la *Associated Press*), publicată la 27 august 2012, accesată la adresa de Internet www.nbcnews.com/news/.../13499316-taliban-insurgents-behead-17-afghan-civilians-after-music-party...

AHMAD, Bashar, „Suicide bomber kills top official, 22 more at Afghan wedding”, știre *Reuters* publicată la 14 iulie 2012 și accesibilă la adresa de Internet www.reuters.com

CONNOR, Richard, „New Zealand ponders Afghan pullout after troop deaths”, știre *Deutsche Welle* (care înglobează și elemente din știri *AFP* și *Reuters*) publicată la 20 august 2012, accesată la adresa de Internet www.dw.de/dw/article/0,,16178470,00.html

CUTLER, David, „Factbox: Military deaths in Afghanistan”, știre *Reuters* publicată la 2 iulie 2012, la adresa de Internet www.reuters.com

„French troops to begin Afghanistan withdrawal in July, Hollande”, știre *RFI* publicată la 9 iunie 2012, la adresa de Internet <http://www.english.rfi.fr/france/20120609-Hollande-afghanistan-soldiers-withdrawal-july>

MADISON, Lucy, „McCain: America ‚can’t afford’ another Obama WH”, material *CBS News*, publicat la 30 august 2012, la adresa de Internet cbsnews.com/8301-503544_162-57503063-503544/mccain-america-cant-afford-another-obama-wh/

POPALZAI, Masoud, „Afghanistan sees first drop in violence against civilians in 5 years, U.N. finds - CNN.com”, material *CNN* publicat la data de 8 august 2012, consultat la adresa de Internet edition.cnn.com/2012/08/08/world/asia/afghanistan-violence-report/index.html?iref=allsearch

SHALIZI, Hamid and Amie FERRIS-ROTMAN, „Taliban publicly execute woman near Kabul: officials”, știre *Reuters* publicată la 7 iulie 2012, la adresa www.reuters.com

VOGT, Heidi and Rahim FAIEZ, „Afghans: Sources confirm Badruddin Haqqani is dead”, știre *Associated Press (AP)* publicată la 27 august 2012, la adresa de Internet news.yahoo.com/afghans-sources-confirm-badruddin-haqqani-dead-142214913.html

ZENGERLE, Patricia, „Rice brings foreign policy clout to Republican convention”, articol *Reuters* publicat la 30 august 2012, la adresa de Internet www.reuters.com